

„BABEȘ-BOLYAI” UNIVERSITY

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE, ADMINISTRATION AND COMMUNICATION

DOCTORAL DISSERTATION

ABSTRACT IN ENGLISH

– DEPARTMENT OF PHILOLOGY –

**THE (CLASSICAL) MUSIC LIFE OF CLUJ CITY IN THE LIGHT OF THE
HUNGARIAN PRESS (1970-2010)**

Dissertation coordinator:

Prof. univ. Dr. CSEKE Péter

By:

(CSEH) KULCSÁR Gabriella

Cluj-Napoca

2014

Keywords: typology of reportorial genres, music criticism and chronicle, aesthetic principles, text analysis, comparative analysis, analysis of music narratives, statistics, institutional investigation, critical reflections on the musical life of Cluj, historical background, social context, city of music, conclusions.

Structure

Based on the study of an up-to-date bibliography and of a documentation – whose sources are comprised in the bibliography and annexes of the present thesis – the structure is made up of four large chapters with many subchapters and paragraphs, preceded by the *Introduction* and followed by the *Conclusions*.

Chapter I - *Theoretical remarks* investigates thoroughly – on theoretical basis – the main aspects of the Western European traditions of professional music criticism, the ones from Hungary and our own country, focusing the concrete observations and the conclusions of the chapter on the music life of Cluj.

Chapter II - *Research methods* is systematically made up of the parts of the research methodology.

Chapter III - *Criticism in music life – music life in criticism* contains the role of music writings, especially music criticism and chronicle, in interpretative art. I studied the activity of famous music critics. I followed, through chronicles and critical writings, the variety of the music life in Cluj in the mentioned period.

Chapter IV - *Reflections in critical writings and chronicles on the musical life of Cluj between 1970 and 2010* highlights the similarities and differences before and after 1989 in the music life of Cluj.

Conclusions

*

We mention that the present thesis contains 505 pages, the *Introduction* is 3 pages, *Theoretical remarks* 45 pages, *Research methods* 8 pages, *the analytical part* is 343 pages, the *Conclusions* 7 pages, the *Bibliography* 52 pages and the *Annex* 41 pages.

Table of contents (short version)

Introduction	7
I. Theoretical remarks.....	10
I. 1. Traditions from Western Europe, Hungary, Romania and Cluj of the scholarlike music criticism.....	10
I. 2. Aesthetic principles of music criticism.....	30
I. 3. Analytical dimensions of music criticism	44
II. Research methods.....	55
III. Criticism in music life – music life in criticism	63
III. 1. Background of the music criticism in Cluj.....	63
III. 2. Masters of the music criticism in Cluj between 1970 and 2010.....	77
III. 3. Historical background, social contexts.....	97
IV. Reflections of music criticism on the musical life of Cluj between 1970 and 2010....	240
IV.1. Symphonic music	240
IV. 2. Festivals	261
IV. 3. Chamber music	274
IV. 4. Opera	287

IV. 5. The renaissance of musica antiqua.....	335
IV. 6. Festive galas after the fall of the dictatorship.....	346
IV.7. Organ concerts (after 1989).....	355
IV. 8. Contemporary music – the music of the future.....	365
IV. 9. The school - the cradle of music life.....	386
IV. 10. Arpeggione - and the publishing of the music sheets of the Hungarian composers in Cluj.....	399
Conclusions	406
Bibliography	413
Annex: Chronicon Pictum.....	465

When I graduated the Conservatory in 1977 – which is the present „Gh. Gima” Music Academy from Cluj -, I wrote my thesis about the Philharmonic Institute of Cluj, which on that time as they approached its 25th years anniversary.

In 1998 the „*Szabadság*” daily paper invited me to write music criticism and chronicles about the music events of the city, which I am still doing. I consider it is no surprise that, as a musician and a specialist newspaper writer in music, I find the connections and differences between the past and the present of the musical life of Cluj the most exciting topic.

In 1998 I published my book entitled „Music and playing” (*Zene és játék*) at the Tinivar Publishing House, where in the chapter called „The musical past and present of Cluj” – without the claim of completeness – I tried to rank the important musical events that the city was proud of, in chronological order. This particular chapter challenged me to a more detailed research of the topic.

My work is filling a void, as there hasn't been done such a large, synthetic research about the musical life of Cluj between 1970 and 2010 in Hungarian. It would be quite impossible to research these 40 years with the claim of completeness, in every aspect and depth in one paper. Therefore I regard my present dissertation as a scientifically reliable and stable starting point for further research.

The subject of my research: the aspects of the music life in Cluj between 1970 and 2010, in the light of the Hungarian press, in the function of the social and cultural contexts.

Objectives:

- argumentation of the continuous creating process / value cultivating process going on in the musical life of Cluj between 1990 and 2000,
- proving the persistence of the cultural and music values, despite the social and economical crisis.
- carefully studying all the positive or negative changes that happened in the Hungarian musical life of Cluj.
- the ultimate aim of my research is to show whether there is any scientific support for the changes that happened after 1989 in the music life of Cluj.

Hypothesis: The social and political changes of 1989 have resulted a new mentality. The spiritual unlocking was accompanied by negative effects as well, in which money and power are the most important things. Even though this desire for „high life” influences negatively the intellectual value creation/value cultivation, I suppose (music)culture still remains a need of society.

Research questions:

- a) In the era of electronic media, and its ever-sniffing effect, is there still a demand for the music criticism articles in the written media?
- b) Has the Hungarian press of Cluj been watching attentively enough the local music life after 1989?
- c) How does the press of Cluj reflect the preservation of the values of its musical past?
- d) What kind of contemporary and future image does the music life have in the light of the many genres of the music articles? Can Cluj be called „the city of music”?

Research methods

The research of the (classical) music life of Cluj in the light of the Hungarian press is unthinkable without the music articles. This is why in my thesis the local music history has interwoven to certain degree with the history of the press.

Comparing the journalistic genres with the music articles, I reached the conclusion that, as far as typology is concerned, they both follow the formal requirements of the connected literature, yet there are differences regarding the object of the music articles and the terminology. We have to separate the articles published in the specialized scientific papers and the music articles published in daily or weekly papers. The use of specialized terminology and the scientific tone are characteristic for both, yet their styles differ. On the one hand the works based on strict musicology analysis are written and read by musicologists. On the other hand the music

criticism published in daily or weekly papers has to be intelligible, as its primary role is to inform the musically less qualified audience about recent music events.

As seen in the Romanian literature, I've also been looking for the connections between musicology and music criticism, and between the characteristics of music history, music criticism and chronicle. The most striking and important differentiating criteria were illustrated in charts with the method of comparing.

When studying the local music life of the chosen period (1970-2010), I found it essential to analyze the music articles in the light of the connections between the European and Romanian background. This is how I could conclude that the Hungarian, Romanian, and local music articles already caught up with the traditions of Western Europe – Germany, Austria, France and England, as early as the 19th century, where there were recognized personalities of the criticism: Carl Maria von Weber, Robert Schumann, E. T. A. Hoffman, Eduard Hanslick, Hector Berlioz, G. B. Shaw and others.

In the research of the *Művelődés* magazine and the *Igazság/Szabadság* paper, I used the *survey method* and I analyzed the following musical seasons, in the light of historical contexts: 1970/1971, 1974/1975, 1985/1986, 1989/1990, 2000/2001, 2006/2007 and 2010/2011. I tried to complete the history of events of the music life and of the history of institutions by using *the spot-test method*. To make the supplements and the reactions of the concerts more colorful, I used every kind of music critical writing that I had found in the daily and weekly papers from Romania and abroad. I always marked my references and the supplemented information at the bottom of the page.

The research methods combine:

- text analysis
- comparative analysis
- analysis of the music narratives
- statistics
- institutional investigation

These were used to:

- present the events of the music life of Cluj chronologically and in historical context

- complete the history of the music institutions and of the information concerning the history of the local Hungarian press, as far as music criticism is concerned.

In Cluj it is the *Igazság / Szabadság* daily paper that has been watching the local music life most frequently and consequently.

In the 875 music articles I studied from the mentioned paper and chosen by survey, I followed these aspects:

1. The percentage of the reportorial genres with music subject (criticism, chronicle, news, program, interview, report, study, review, essay) appearing before and after 1989.
2. The distribution of the articles regarding the history of events and institutions of the music life, and the analysis of the music life through critical commentaries.
3. The presence of the chroniclers – through objective information - , and of the music critics – through aesthetic analysis - before and after 1989.
4. How are the different areas of the music life reflected through the different genres:
 - by institutions (Hungarian Opera, Romanian Opera, Philharmonic Institute, Music Academy, Music High School, churches, Mathias King's birthplace, Banffy Palace, Gyorkos Manyi Albert Memorial House, art galleries, schools belonging to the churches, bookshops)
 - by music genres (symphonic, vocal-symphonic, stage genres: opera, operetta, musical, ballet; chamber music, musica antiqua, contemporary music, choir- and organ music, music education, music sheet publishing)
 - by analyzing quantitatively the news, previews, interviews and the pieces of criticism concerning the institutions and the music genres
 - by comparative analysis I highlighted those radical changes in the music life of Cluj that took place after the fall of the communist dictatorship, mostly as far as music education in one's mother tongue is concerned, and the celebration of religious holidays – Christmas, Easter, Pentecost, but not only.
 - through descriptive chronicle I followed the most important events of the music life between 1970 and 2010.

- the statistics is based on the 875 articles of the Igazság/Szabadság daily paper referring to the above mentioned periods, presented also through tables.
- the confirmation or negation of the presuppositions have been discussed in the Final conclusions.
 - The Annex entitled Chronicon Pictum contains collages closely connected to the theme of the thesis

Through text analysis or the analysis of music narratives, comparative analysis and the statistics, I studied the following aspects of the music life of Cluj:

- The portraits of the great personalities of the Hungarian music criticism: Francisc László, István Rónai, Péter Vermesy, Ede Terényi.
- The symphonic life: the Philharmonic Institute of Cluj, the presence of the soloists in the country and abroad, foreign orchestras invited and the presence of the Philharmonic Orchestra of Cluj on the European stages, young talents, premieres of religious vocal symphonies.
- Festivals: Music Fall in Cluj, Mozart Festival, The International Festival and Competition „Sigismund Toduta”, The International Guitar Festival „Transilvania”, deCameron Festival (chamber music), The Baroque Music Festival „La Stravaganza “.
- Chamber music: „Transilvania” Chamber Music Orchestra of the Philharmonic Institute, Napoca Quartet, Transylvanian Quartet, Concordia Quartet, The Percussion Band of the „Gheorghe Dima” Music Academy, The Monica Noveanu–Buzás Pál Duo and piano music for four hands, Arcadia Quartet, Napocelli 12 Cellos Band.
- The Hungarian Opera: premieres, opera – operetta – musical, Erkel’s operas, Commemorative Days of Bartok and Kodaly, contemporary art on the stage of the Hungarian Opera (operas, musicals, ballet).
- The National Romanian Opera in the Hungarian press, collaboration with the Hungarian Opera.
- The Renaissance of Musica Antiqua: Collegium Musicum Academicum, Transilvania Barokk Band, Musica Antiqua, Flauto Dolce, Schola Gregoriana Monostorinensis.
- Anniversary galas after 1989.

- Organ concerts after 1989.
- Contemporary music – the music of the future: the contemporary music in the life of the children : Pro Camera, Ars Nova, Antifonia, the „Cluj Modern” Festival.
- The school – the cradle of the music education.
- *Arpeggione* – and the publishing of music sheets of the Hungarian composers of Cluj.

Besides the primary bibliography stemming from the Hungarian press, I also used the posters and programs of the concerts and opera shows, the memoirs of musicians, CDs and DVDs of some concerts / shows, and I referred to information collected from the conversations with music personalities of Cluj. Sometimes I made use of information from the Romanian press, when I found the Hungarian bibliography insufficient /incomplete.

All in all I analyzed 2015 music writings from all reportorial genres – 875 of these were used for statistics – with the help of which I managed to mirror the atmosphere and artistic level of the 1650 concerts and shows of the various music institutions from Cluj.

Conclusions

a) The music life of the present can only be understood through researching and knowing the music past. The music life of a city, of a region, of a country in a certain period of the music history, can only be scientifically reconstructed through critical thinking and analysis of the music writings.

I strongly believe that the music writings are almost as important as the art of interpretation. The art of music interpretation is closely connected to the moment of satisfaction during the audition, so each interpretation becomes unique and impossible to repeat. Thus, if the music event has no echo in the press, the satisfaction of the interpretation persists in the memory for a while, but then it is forgotten. As it is impossible in today's modern world to record each and every concert / show, recital or organ concert, only the pieces of criticism and the chronicles can provide appropriate documentation for researching events / music productions organized by different institutions. For the researchers of music history, the music writings have always been considered as primary bibliography.

As not everyone has got opera or concert guides, music criticism can play an important role in the music-aesthetic information and education of the music-lover audience. Professional music criticism offers useful information about the composer and his work, analyses and appreciates the interpretation, so that the reader can form an appropriate image about the music event he attended. Criticism is expected by artists as well as by composers, directors, choreographers, designers of setting and costumes, because – positive or negative – it can influence the creative-artistic act itself. For the artists, the satisfaction of success and „immediate” criticism is manifested in the applause of the audience, while a constructive criticism written by a professional critic, is considered as a feed back that can have a decisive importance in their carriers, opening new perspectives.

b) After 1989 the concert-life in Cluj became faster and richer. There were many music events which often happened simultaneously. As there was no specialized Hungarian music magazine, the Szabadság daily paper decided to inform the inhabitants of the city about the music events as accurately as possible. Nevertheless, as it is not a specialized paper, and hasn't got enough space, it cannot deal with all the music aspects of Cluj. On the other hand, the decreasing number of the professional Hungarian critics also makes it impossible to deal with all these aspects. In the field of music criticism the situation becomes more and more „critical”. After 1989 the number of the music critics with a high sense of professional responsibility has dangerously decreased. Thirty-four years ago an extraordinary concert, show, or premiere was followed by several simultaneous pieces of criticism, while today it can happen that a show of European standards remains without echo. Since 2006 in the Szabadság daily paper – the paper with the greatest circulation in Cluj – there have been no or very sporadic writings of music criticism about the performances of the National Opera or the Hungarian Opera. The ads in the form of previews, the accounts about the press-conferences or the sporadic interviews cannot replace a valuable music criticism based on thorough professional knowledge, linguistic coherence and authentic individual stylistics.

In the absence of music writings the cultural-artistic history of the music institutions remains inadequate for the posterity.

c) During the research I reached the conclusion that the (music)cultural life has always been dependent and influenced by the social-political-economic environment. For the intellectual society – regardless of ethnic belonging – , which has always been preoccupied with cherishing the values, the changes occurring after 1989 meant new hopes. We have to admit that this historical turning point has changed the priorities as far as the cultural values are concerned. An important segment of society has become more and more egoistic and preoccupied only with the personal material welfare, the new political elite is not interested in culture, not to mention music culture. As a consequence many intellectuals and musicians emigrated to the West to ensure their own material welfare, and thus the success of the artistic carrier, the reconstruction of the cultural-music life of the Romanian society became a vital task of those remaining in the country.

The financial safety of any music institution depends on the budget, this is why the managers of these institutions are permanently looking for subsidy. The constant care of the music bands is to keep the traditions, the music festivals – Music Fall in Cluj, Mozart Festival, the Contemporary Music Festival Cluj–Modern – and to organize new projects. The idealized and propagated amateurism of the National Festival „Cântarea României” during the communist era has been replaced by music events based on aesthetic and professional criteria. The opened borders have facilitated the participation at professional trainings in the famous music centers in the West, as well as at international competitions and festivals. The foreign experience of the young artists is manifested in the rising artistic-interpretative level of the concerts and shows in Cluj.

In a multicultural environment the art of the Hungarian minority keeps its specific character and is becoming richer and richer. The foundations and the European projects have an essential material contribution in creating new values and reviving the old ones in the life of the music institutions. Who would have thought – between 1970 and 1989 – about holding a series of religious concerts – Christmas, Easter, Pentecost - , or about permanent organ recitals in the different churches? It became possible to interpret for the first time the internationally famous vocal-symphonic works of Hungarian composers such as *Psalmus Hungaricus* by Zoltán Kodály, or *The Legend of Saint Elisabeth* by Franz Liszt.

The Hungarian Cultural Days of Cluj, celebrated every year on open stage, also contributes to the multicultural interferences and mutual recognition.

The two opera houses of the city, the National Opera and the Hungarian Opera, have always cooperated. In the last decade the artistic connections have become permanent through the switching of soloists, ballet-dancers, conductors, instrumentalists and directors. The opera-loving audience participates at the performances of both institutions, the translation of the shows being ensured by subtitles. The art of music, through its universal language, offers an atmosphere of harmony and understanding. It often happens that the extraordinary premieres and performances of the Hungarian Opera are only appreciated by critics in the Romanian press. The Hungarian contribution of the criticism and chronicle in this respect is missing.

After analyzing the music writings, I concluded that once the policy of the programs of the different institutions changed, they concentrate on keeping the values of the music past and present. From the past they have kept the traditional repertoire of the Romanian and universal music, to which they added the valuable works of less known or even unknown artists.

Despite the economic crisis of the last decades, important efforts have been made in the concert-life of Cluj to have performances of high artistic value, of European level. Thus the city with secular music traditions can gain back its old fame.

d) The chronicle of event, based on the analysis of the music writings between 1970 and 2010, demonstrates the hypothesis that after 1989 – despite the political-economical crisis – the music life of Cluj became richer:

- The propagandistic contemporary works with no aesthetic value disappeared from the repertoire of the „Transilvania” Philharmonic Institute, and were replaced with valuable works of famous composers from the country and abroad. Many simultaneous premieres appeared of the valuable universal works that were forbidden in the mentioned era because of ideological reasons.
- Works of religious theme became frequent: the number of vocal-symphonic premieres increased, and the „a capella” choral repertoire got richer.
- Through the series of concerts held in churches we witness the renaissance of organ music.

- Religious concerts at holidays became permanent.
- The number of commemorative concerts increased, as well as of anniversary galas connected to local cultural traditions.
- Due to the concerts of European value held at the „Baroque Music Festival”, as well as the concerts held by the local bands „Flauto Dolce” and „Transylvania Barokk”, musica antiqua regained its old prestige.
- Through their absolute or local premieres, the band „Ars Nova”, the „Cluj Modern” Festival, the National Opera and the Hungarian Opera had an essential contribution in the promotion of contemporary music.
- Lately the activity of the chamber music bands of our country is manifested at the „deCameron” Festival, which helps regaining the prestige of chamber music, also by inviting numerous foreign bands.
- The Music High School and the Music Academy, through the professional level of the instrumental and vocal training they provide, ensures the continuity of the formation of musician generations; the number of the young interprets increased, as well as the number of the chamber music bands awarded at international competitions.
- The Hungarian Opera from Cluj is the only institution in the world which serves the culture of a minority, and keeps in its repertoire, next to the Romanian and universal values, all of Ferenc Erkel’s operas, holds commemorative concerts for Béla Bartók and Zoltán Kodály, organizes operetta festivals from the works of Imre Kalmán, or vocal-symphonic concerts at the „Franz Liszt 200” Festival.
- The National Opera and the Hungarian Opera from Cluj have in their repertoires operas of great value from the history of universal music - Mozart, Rossini, Mascagni, Donizetti, Verdi, Puccini - , and they also promote the still unknown or recently discovered operas for the local audience.
- The two institutions, through their music stage works for children and youth – for example „*The Musicians of Bremen*”, „*Ali Baba*”, „*The Sound of Music*”, „*Snow-white*”, „*Coppélia*” - contribute to the music education of both children and their parents.

- The educative concerts held by the „Transilvania” Philharmonic Orchestra, the two opera houses, and the Orchestra of the „Gh.Dima” Music Academy, play an important role in the music education of the future audience of Cluj.
- The „Arpeggione” Publishing House has a pioneering activity in publishing the music sheets of Hungarian composers from Transylvania and Cluj, as it favors the promotion of contemporary instrumental, vocal and vocal-instrumental works.
- The music life of Cluj has reached European levels due to the presence of world-famous interprets and composers on our stages and at our concerts, while the success of our musicians on international stages ensures the fame of the Romanian music art.
- By consequently inviting famous European interprets (and not only), the festivals: Music Fall in Cluj, Mozart Festival, the Cluj Modern Contemporary Music Festival, the International Festival and Competition „Sigismund Toduta”, the International Guitar Festival „Transilvania”, and the Baroque Music Festival „La Stravaganza” ensures the high artistic level of the music life of Cluj, as well as the affirmation of local and foreign young artists.

Final conclusion

The above mentioned arguments demonstrate the presupposition that, in spite of the fact that our society is highly money-oriented, there is still a wish to take care of the spiritual values, and that the (music)culture remains an indispensable social need. The conditions have been created for Cluj to become a „city of music”, both on national and European levels, and if it manages to gain the European Cultural Capital title – for which it runs for the year 2021 – to become a „city of music” also on universal level.

Bibliography summary

Angi István: *Gondolatok a művészetről*. Kriterion Könyvkiadó, Buk., 1978.

Angi István: *Az esztétikum zeneisége*. KOMP-PRESS Kiadó – Korunk Baráti Társaság, Kolozsvár, 2001.

- Angi István : *A zenei szépség modelljei*. Polis Könyvkiadó, Kolozsvár, 2003 a.
- Angi István : *Zeneesztétikai előadások. I. kötet*. Scientia Kiadó, Kolozsvár, 2003 b.
- Angi István: *Zeneesztétikai előadások. I. kötet*. Scientia Kiadó, Kolozsvár, 2005.
- Balázs–Szayly–Szilágyi: *Médiaismeret. Sajtó–rádió–televízió–internet*. Diák-és Ifjúsági Újságírók Országos Egyesülete, Bp., 2005
- Balázs Géza: *Újságírás, rádiózás. Aktualitás –demokrácia – helyi közösségek – alternativitás*. Haza és Haladás Alapítvány., Konrad– Adenauer – Stiftung ., Diákújságírók Országos Egyesülete., Bp., 1995.
- Batta András: *Álom, álmom, édes álmom*. Corvina-Kiadó, Bp., 1992.
- Benkő András (szerk.): *Seprődi János válogatott zenei írásai és népzenei gyűjtése*. Kriterion Könyvkiadó, Buk., 1974.
- Bernáth László (szerk): *Új műfajismeret*. Sajtóház Lap- és Könyvkiadó Kft., Bp., 2002.
- Bloch, Marc: *A történész mestersége*. Osiris Kiadó, Bp., 1996.
- Capătă, Mirela: *Ruha István. Élet a hegedű csillagjegyében*. (Fordította: Nagy-Hintós Diana.). Editura Chamides, Bistrița, 2013.
- Cs. Gyimesi Éva: *Honvágy a hazában. Esszék, interjúk, publicisztikai írások*. Pest Szalon Könyvkiadó., Bp.,1993.
- Cseke Péter: *Hazatérő szavak. Publicisztikai írások, riportok*. (1970–1985). Albatrosz Könyvkiadó., Buk., 1985.
- Cseke Péter: *Hazatérő szavak. Szociográfiai riportok*. Püski Kiadó., Bp., 1993.
- Cseke Péter: *Időrobbanás. Esszék, tanulmányok, dokumentumok a szellemi útkeresés műhelytörténetéből*. Széphalom Könyvműhely, Bp., 2003.
- Debussy, Claude: *Croche úr, a műkedvelők réme*. Zeneműkiadó Vállalat., Bp., 1959.
- Fischer Sándor: *Retorika*. Kossuth Könyvkiadó., Bp., 1981.
- Geertz, Clifford: *Az értelmezés hatalama*. Osiris Kiadó, Bp., 2001.
- Garaz, Oleg: *Muziconautice*. Editura Tribuna., Cluj-Napoca., 2006.
- Györffy Gábor: *Cenzúra és propaganda a kommunista Romániában. A romániai magyar nyilvánosság korlátozása a kommunista diktatúra időszakában*. KORUNK., KOMPRESS KIADÓ., Kolozsvár, 2009.
- Hauser, Arnold: *A művészet szociológiája*. Gondolat, Bp., 1982.

Hoffman, Alfred: *Orizonturi muzicale*. Editura Muzicală., București., 1979.

Kóla Margit dr. (szerk.): *Hector Berlioz emlékiratai*. I-II. kötet., (a mű eredeti címe: *Memoires de Hector Berlioz*. Fordította: Faragó László) Zeneműkiadó Vállalat., Bp., 1956.

Koppándi Sándor (szerk.): *A romániai magyar nemzetiség*. Kriterion Könyvkiadó., Buk., 1981.

Króó György(szerk.): *Vita a zenekritikáról*. Zeneműkiadó Vállalat., Bp., 1971.

Lakatos István: *Zenetörténeti írások*. Kriterion Könyvkiadó, Buk., 1971.

Lakatos István: *Kolozsvári magyar muzikusok emlékvilága. Szemelvények a XIX. századi zenei írásokból*. Kriterion Könyvkiadó, Buk.,1973.

Lakatos István: *A kolozsvári magyar zenés színpad*. Kriterion Könyvkiadó, Buk.,1977.

Laskay Adrienne: *A kolozsvári Állami Magyar Opera 50 éve*. Erdélyi Híradó Kiadó., Kolozsvár., 2003

László Ferenc: *Zenei ügyelet*. Kriterion Könyvkiadó, Buk., 1976.

László Ferenc: *Zenén innen, zenén túl*. Kriterion Könyvkiadó, Buk.,1987.

Losonczi Ágnes: *A zene életének szociológiája*.Zeneműkiadó, Bp., 1969.

Marquard, Odo: *Az egyetemes történelem és más mesék*. Atlantisz, Bp., 2001.

Mast, Claudia: *Az újságírás ábécéje*. Greger – Delacroix., SZTE., Médiainstítút., Bp., 2005.

McQuail, Denis: *A tömegkommunikáció elmélete*. Osiris Kiadó., Bp., 2003.

Mikó Imre: *Az utolsó erdélyi polihisztor*. Kriterion Könyvkiadó, Buk.,1971.

Molnár Antal: *Zenekultúra*. Zeneműkiadó Bp., 1975.

Molnár Jenő Antal: *A zenekritika.A kritika mesterei– a kritika mestersége*.Zeneműkiadó Vállalat., Bp., 1965.

Muşat, Gheorghe: *De-ale muzicienilor și nu numai...*Casa Cărții de știință., Cluj- napoca, 2009.

Noveanu, Monica: *Universul muzicii romantice*. Arpeggione., 2002.

Ormay Imre: *Megbukott zenekritikák*. Zeneműkiadó Vállalat, Bp., 1963.

Pascu, George: *Viața muzicală românească interbelică*. Editura Artes., Iași., 2007.

Ricoeur, Paul: *Az élő metafora*.Osiris., Bp., 2006.

- Sava, Iosif: *Euterpe vonzásában*. Kriterion., Buk., 1987.
- Sbârcea, George: *Întâlniri cu muzicieni ai secolului XX*. Editura Muzicală., București, 1984.
- Schranz András (szerk.) *A tudomány térképe. Kisenciklopédia a tudomány egészéről*. Keraban Kiadó, 1995.
- Stokes, Jane: *A média- és kultúrakutatás gyakorlata*. Gondolat Kiadó, PTE Kommunikáció-és Médiatudományi Tanszék., Budapest–Pécs., 2008.
- Szabó Katalin: *Kommunikáció felsőfokon*. Kossuth Kiadó, Bp., 2001.
- Szabolcsi Bence: *A művész és közönsége*. Zeneműkiadó Vállalat., Bp., 1964.
- Tengelyi László: *Élettörténet és sorsesemény*. Atlantisz., Bp., 1998.
- Temeș- Țiplea, Bianca: *Antifonia in extenso. Dialog cu Constantin Rîpă*. Editura Media Musica a Academiei de Muzică „Gh. Dima” din Cluj-Napoca, 1999.
- Terényi Ede: *Zene marad a zene?* Kriterion Könyvkiadó., Buk., 1978.
- Vasiliu, Laura: *Muzicologia și jurnalismul*. Editura ARTES, Iași, 2007.
- Vitányi Iván: *A zenei szépség*. Zeneműkiadó, Bp., 1971.
- Wacha Imre: *A korszerű retorika alapjai. I.-II. kötet*. Szemimpex Kiadó, Bp., 1994.
- Zoltai Dénes: *Az esztétika rövid története*. Kossuth Könyvkiadó., Bp., 1987.

*

- Angi István: *Terényi Edével négy szemközt a zenével*. Korunk., 2001., március. In: Angi, 2003: 250–261 p.
- Angi István: *Portrétvázlat László Ferencről*. In: Angi István, 2003, 228.
- Benkő András: *Din aspectele presi muzicale clujene în perioada interbelică. Principalele genuri ale presei muzicale locale*. In: *Lucrări de muzicologie*. Vol. 10–11., Conservatorul de Muzică „G. Dima”, Cluj-Napoca., 1979, 103–115.
- Benkő András: *Lakatos István zenei bibliográfiája (1970–1979)*. In: Benkő András (szerk.): *Zenatudományi írások*. Kriterion Könyvkiadó, Buk., 1980., 310–318.
- Benkő András: *Lakatos István (1895–1989)*. Erdélyi Múzeum., 57. Kötet, 1–2. Füzet.
- Bernáth László: *Irodalom és újságírás*. In: Bernáth László (szerk.): *Új műfajismeret*. Sajtóház Lap- és Könyvkiadó Kft., Bp, 2002., 20–25 p.

1995.

Brassai Sámuel: *Magyar vagy cigányzene?* In: Lakatos,1973: 114–137 p.

Braudel, Fernand: *Histoire et sciences sociales. La longue durée.* Annales ESC 4.,1958., 725–753 p.

Cs. Gyimesi Éva: *Történelmi holtvágányon.* In: Cs. Gyimesi, 1993: 165.

Cseh Kulcsár Gabriella: *Filarmonica de Stat din Cluj-Napoca și aportul ei la dezvoltarea culturii muzicale din țara noastră.* Lucrare de diplomă. Conservatorul de Muzică G.Dima Cluj-Napoca, 1977., 1–80.

Cseke Péter: *Egyetlen hatalmunk: a (sajtó)nyilvánosság.* In: *Hazatérő szavak. Szociográfiai riportok.* Püski Kiadó., Bp., 1993.

Cseke Péter: *Művelődési eszmény– eszményi Művelődés.* In: Cseke,1985: 140–142.

Cseke Péter: *Húsz év a kétezerből.* In: Cseke,2003: 251

Dávid István: *Orgonagondjainkról – egy évforduló kapcsán. Kihagyott gondolatok a Református Szemle „ünnepi” számából.* Korunk., 1990.10., 1356–1359

Földes Anna: *A műkritikáról.* In: Bernáth (szerk.), 2002.

Gyáni Gábor: *A helytörténet-írás jelentőségéről.* Honismeret XVIII. 1.,Bp. 1990., 3–7.

Halbwachs, Maurice: *Les cadres sociaux de la mémoire.* Librairie Félix Alcan, Paris, 1925.

Kodály Zoltán: *Gyermeknapi beszéd.* In: *Néphagyomány és zenekultúra.* Kriterion Könyvkiadó, Buk.,1974., 199–202.

Kulcsár Gabriella: *A közönség operaháza.* In: *A Kolozsvári Magyar Opera 220 év után.* Kolozsvári Magyar Operabarátok köre., Kolozsvár, 2012., 4–5.

Lakatos István: *Ruzitska Györgytől Farkas Ödönig.* In: Lakatos, 1973: 5– 36.

László, Ferenc prof.Dr.: *Viața muzicală a Clujului.* (Előadás szövege) Academia de Muzică „Gheorghe Dima” Cluj.2005.

László Ferenc: *A hittan: főtantárgy.László Dezső, a kollegiumi vallásstanár.* In: Cseke (szerk.), 2004: 36.

Mandelbaum, David: *Életrajzi tanulmány: Gandhi.* Documentatio Ethnographia 9.sz. Bp., 1982., 29–46.

Marquard, Odo: *Az egyetemes történelem és más mesék*. In: Uő: *Az egyetemes történelem és más mesék*. Atlantisz., Bp., 251–274.

Nemesszeghiné Szentkirályi Márta: *A zenei nevelés szerepe az ember személyiségének fejlesztésében*. In: A Kodály Intézet Évkönyve. Kecskemét, 1982., 82– 86.

Tóth Aladár: *A magyar zenekritika feladatai*. Nyugat, 1925. 18. szám. 1–4.

Veress Dániel: *Magyar nyelvű hivatásos színhátság Romániában*. In: Koppány (szerk.), 1981: 462–477.

*

Bartók-szám, Művelődés, 1970. szeptember. 9. Szám

László Ferenc: *Lakatos István*. Művelődés, 1975/3. In: László, 1987: 73 .

Szőcs István: *Lehet a kabaré...művészet is?* Művelődés, 1984. december., 12. szám., 27.

Horváth Andor: *Jó magot vetettünk!* In: Művelődés , 1990.január., 5–6.

Gereben Ferenc: *Identitástudat és kultúra* . Művelődés., 2000.április., IV. szám. 4–5.

Bíró Emese–Tamáska Máté: *Végzős fiatalok jövőképe és társadalmi beilleszkedése*. Művelődés, 2000. április, IV. szám. 7–8 .

László Ferenc: *A régizene művelése Erdélyben*. Művelődés, 2007. Március.

Pleşa Róbert: *Az erdélyi magyar kulturális élet változásai. Interjú Szép Gyulával, a kolozsvári Magyar Opera ügyvezető igazgatójával.*, Művelődés, 2010.március., 3. szám. 8–10.

Vermesy Péter: *Zene és anyanyelv*. Korunk, 1972/ 5. 665-668.

Horváth Andor: *Ötvenes évek*. Korunk., 1997/9. 3–4.

Szász János: *Terror az irodalom ellen*. Korunk., 1997/9. 34–39.

Fodor Sándor: *A félelem évtizede*. Korunk., 1997/9. 52–55

Dan Pavel: *A beavatás éve* (Szabó Géza fordítása) Korunk, 1998/7. 4–6.

Vermesy Péter: *Nyitány egy műfajhoz*. A Hét, 1970. október 23., 8.

Fodor Sándor: *Ha lehet...többet!* A Hét, 1970. október 30., 8

Vermesy Péter: *Közönség és modern zene*. A Hét, 1970. november 6., 8.

Vermesy Péter: *Közönség és „rég” zene*.A Hét, 1970. november 13., 8

Rónai István: *Osztályozhatatlan zenekritikák*. A Hét, 1971. február 12.

László Ferenc: *Sokszólamú fesztivál*. A Hét,1971. október 22., 8.

- László Ferenc: *Sigismund Toduță*. (lemez- recenzió) A Hét 1972. augusztus 4.,8.
- Rónai István: *Kolozsvári Zenei Ősz –1972*. A Hét, 1972. október 20., 8.
- Rónai István: *Kolozsvári Zenei Ősz –1973*. A Hét, 1973.október 19., 8.
- László Ferenc: *Bartók magyarsága és egyetemessége*. A Hét, 1981. március 20., 7.,10.
- László Ferenc: *A román zene ünnepe*. Utunk, 1970. október 2.
- Simon Dezső: *Quo vadis, kolozsvári zenei élet?* Utunk, 1971. július 2
- Banner Zoltán: *A zenei írásról– a zeneíróval*. Utunk,1974. április 5.
- Barabás Béla: *A kolozsvári filharmónia – az új zenéért*. Utunk, 1985. január 25.
- Barabás Béla: *Gyümölcsöző húsz év*. Utunk, 1985. február 22.
- Barabás Béla: *Vallomás zenében*. Utunk, 1985.június 25.
- Demény Attila: *Igazi kamarazene*.Utunk, 1985. július 12.
- Fehérvári László: *Mi a siker titka?* Utunk, 1985. július 12.
- László Ferenc: *A tizedik évtized küszöbén*. Utunk, 1985 március 1.
- Barabás Béla: *Zenei Ősz 1988*.Utunk, 1988.október 28.
- *
- Benkő András: *Zeneművészetünk szolgálatában*. Igazság, 1970. febr. 28.
- Aniszi Kálmán: *Kolozsvári Zenei Ősz*. (Interjú Erich Bergellel) Igazság, 1970 szeptember 5.
- Dumitru Mircea: *Kolozsvár művészete a nemzetközi körforgásban*. Igazság, 1970. október 4.
- Hencz József: *A Collegium Musicum Academicum*. (Zenei élet-rovat) Igazság. 1970. október 10.
- Kóródy Elek: *Ilyenek vagyunk. Beszélgetés Ágoston Andrással*. Igazság, 1970. november 15.
- Aniszi Kálmán, Krizsán Zoltán: *Kolozsvár művészeti élete*. Igazság, 1970. december 31.
- Kóródy Elek: *Művészeti napló: Titus Pauliuc..* Igazság, 1971. február 3.
- Hencz József: *Romulus. Bemutató a Román Operában*. Igazság, Zenei élet-rovat, 1971. május 12.
- Rónai István: *Kolozsvári Zenei Ősz – 1974. Keddtől vasárnapig*. Igazság, 1974. október 8.
- Fehérvári László: *Évadkezdés a Román Operában*. Igazság, 1974. október 14.

Fehérvári László: *Az Állami Magyar Opera új tagja: Kriza Ágnes*. Igazság, 1974. szeptember 14.

A. Paul: *A Filharmónia februári műsortervéből*. Igazság, 1975. január 23

Fehérvári László: *Román Opera. Egy vendégénekes és egy bemutatkozás a Traviatában*. Igazság, 1975. február 18.

Rónai István: *A Román Opera bemutatója. Utazás Apollodorossal*. Igazság, 1975. április 15.

Fehérvári László: *Beszéljünk csak az operetről*. Igazság, 1975. április 25.

Szövérdi Zoltán: *A díjak köteleznek*. Igazság, 1986. február 12.

Kóródy Elek: *Román Opera . Balett-bemutató*. Igazság, 1989. november 2.

Fodor Sándor: *Szabad sajtó–szabad szó*. Szabadság, 1990. január 6.

Szegő Péter: *Valóban vádolt-e Cornel Țăranu?* Szabadság, 1990. január 23.

Herédi Gusztáv: *Itt a cenzúra, hol a cenzúra?* Szabadság, 1990. március 15.

Nagy-Hintós Diana: *Újra külföldön szerepelt a kolozsvári Állami Magyar Opera*. Szabadság, 2000. szeptember 2.

Morvay István: *Évadnyitás a Filharmóniánál* Szabadság, 2000. szeptember 11.

Horváth Gyöngyvér: *Kezdődik az V. Nicolae Bretan nemzetközi dalverseny*. Szabadság, 2000. Szeptember 21.

Kulcsár Gabriella: *Bretan-émlékhangverseny*. Szabadság, 2000. szeptember 26.

Turánitz J. Lajos: *Évadnyitó társulati gyűlés a kolozsvári Állami Magyar Operában 2000. október 10.*, Szabadság, 2000. október 12.

Hintós Diana: *A hannoveri világkiállítás meghívottja volt a kolozsvári Állami Magyar Opera*. Szabadság, 2000. október 14.

Morvay István: *A trubadúr. Felújítás a Román Operában*. Szabadság, 2000. november 4.

Morvay István: *Kolozsvári Zenei Ősz 2000. Beethoven: C-dúr Mise*. Szabadság, 2000. november 10.

Kulcsár Gabriella: *Kolozsvári Zenei Ősz 2000. Modern premierek*. Szabadság, 2000. november 17.

Laskay Adrienne : *Szalay Miklós zeneszerző 70 éves*. Szabadság, 2000. november 27.

Kulcsár Gabriella: *X. Mozart fesztivál. Nyitány*. Szabadság, 2000. december 5.

Hintós Diana: *70. születésnapját ünnepelte Szalay Miklós egyetemi tanár és zeneszerző.* Szabadság, 2000. december 9.

Hollós Máté: *Pályakezdő zeneszerzők arcképe. Lászlóffy Zsolt.* Szabadság, 2000. december 16.

Morvay István: *Krisztus hét szava a keresztfán.* Szabadság, 2001. január 30.

Morvay István: *Egyfelvonásos vígoperák bemutatója az Állami Magyar Operában.* Szabadság, 2001. február 20.

Kulcsár Gabriella: *Szombat déli négykezesek.* Szabadság, 2001. február 27.

Kulcsár Gabriella: *IX. Mátyás-napok. Schola Gregoriana Monostorinensis.* Szabadság, 2001. február 27.

Kulcsár Gabriella: *25 éves a zeneakadémia üttösegüjttese.* Szabadság, 2001. május 24.

Nagy-Hintós Diana: *Turandot, azaz Odabella születésnapjára. 80 éves Albert Annamária operaénekesnő.* Szabadság, 2006 szeptember 12.

Nagy- Hintós Diana: *XL.KZŐ Flauto Dolce a Bánffy-palotában.*Szabadság, 2006.szeptember 15.

Turánitz J.Lajos: *Bartók Béla színpadi művei Kolozsváron.* Szabadság, 2006.szeptember 17.

N.-H.D.: *Évadkezdés a Román Operában.* Szabadság, 2006. szeptember 29.

Kulcsár Gabriella: *Szórakaténusz II.,* Szabadság, 2006.október 19.

Nagy-Hinós Diana: *Bartók Emléknapok Kolozsváron.* Szabadság, 2006.november 11.

N.-H.D.: *XVI. Mozart-fesztivál.Vonósnégyesek sikere.* Szabadság, 2006. december 13.

Nagy-Hintós Diana: *Lehár-bemutató a Román Operában.* Szabadság, 2007.január 19.

Nagy-Hintós Diana: *Magyar Kultúra Napja. Újra életet hirdetett a nép dala.* Szabadság, 2007. január 22.

Nagy-Hintós Diana: *Steinway-zongorák a kolozsvári zeneakadémián.* Szabadság, 2007.január 24.

Turánitz J.Lajos: *Életmű- és Hűség-díj átadás a Magyar Operában.*Szabadság, 2007.január 31

Csákány Csilla: *Zenei életünk példaképei.* Szabadság, 2007.február 3.

Fekete Adél: *Kriza Ágnes emlékhangverseny.* Szabadság, 2007. február 6.

Fekete (Adél): *Kele Brigittáé az idej Kriza-díj*. Szabadság, 2007.február 10.

Kulcsár Gabriella: *Psalmus Hungaricus.A filharmónia félévszázados történetében először*. Szabadság, 2007.március 7.

Laskay Adrienne: *Újabb kortárs magyar operák*. Szabadság, 2007. március 31.

N.-H.D.: *Díszdoktorrá avatták Angi Istvánt*. Szabadság, 2007. május 12.

Nagy-Hintós Diana: *VI. Pünkösdi Hangversenysorozat*. Szabadság, május 22.

N.-H.D.: *Ursula Philippi búcsúkoncertje*. Szabadság, 2007. május 24.

Farkas Imola: *Tizenhét ország karmesterei Kolozsváron*. Szabadság, 2007. május 29.

Kulcsár Gabriella: *Zseniális pünkösdi hangverseny. Kolozsváron lépett fel a magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar*. Szabadság, 2007. május 29.

Nagy-Hintós Diana: *Bernstein bemutató a Román Operában*. Szabadság, 2007. május 31.

Nagy-Hintós Diana: *Tenorparádé a Román Operában*. Szabadság, 2007. június 2.

Cs(ákány) Cs(illa): *II. Bartók Béla Nemzetközi Operakarmester-verseny*. Szabadság, 2007, június 4.

F(erencz) Zs(olt): *Változatos programok a kolozsvári Gheorghe Dima zeneakadémián*. Szabadság, 2010. október 9.

Ferencz Zsolt: „A mesék kapuján,/ma bejuthatsz komám,/hidd el, érdemes...”*Ali Baba és a negyven rabló a magyar operában*. Szabadság, 2010.október 10.

Nagy-Hintós Diana: *Egyedi élmények a Terényi-mű ősbemutatóján*. Szabadság, 2010. október 12.

Nagy-Hintós Diana: *XLIV. Zenei Ősz. Bécsben tökéletesíti tudását az Arcadia vonósnégyes*. Szabadság, 2010. október 20.

Nagy-Hintós Diana: *Győri fiatalokkal énekeltek a zenelíceum tanulói*. Szabadság, 2010.október 20.

Kulcsár Gabriella: *Gradus ad Parnassum I*. Szabadság., 2010. június 5.

Kulcsár Gabriella: *Gradus ad Parnassum II*. Szabadság., 2010. június 14.

Nagy-Hintós Diana: *Élénk érdeklődés övezte a nyolcadik Erdélyi Nemzetközi Gítárfesztivált. Világklasszisok léptek fel a sikeres rendezvénysorozaton*. Szabadság, 2010.augusztus 24

Nagy-Hintós Diana: *Ötéves a Napocelli gordonka együttes*. Szabadság, 2011.október 11.

Kulcsár Gabriella: *Freddy Kempf a Liszt-fesztiválon*. Szabadság, 2011. október 20.

*

Bocu, Mihaela: *Opera aperta, Opera viva!/ Concertul aniversar OPERA 90.,* Făclia de Cluj • Luni, 15 Iunie 2009.

Bocu, Mihaela: *Opera aperta, Opera viva!/BĂRBIERUL DIN SEVILLA.* Făclia de Cluj., Sâmbătă–Duminică., 20 iunie

Cojoc, Codruța: *Operetă cu accente...teatrale. Interviu realizat de Codruța Cojoc.* TRIBUNA • NR. 106 • 1-15 februarie 2007., 29.

Groza, Claudiu: *Spectacol aniversar al Operei a scos clujenii în stradă.* Clujeanul., Duminică, 14 iunie 2009.

Groza, Claudiu: *Noua premieră a Operei clujene Candide a entuziasmat publicul.* Ziarul Clujeanului., 2007, măjus 29.

Iancu, Ciprian: *Recital de operă la Iulius Mall.* CLUJEANUL (ediția online) 16 decembrie 2007.

Otrocol, Florin : *Fantoma de la Operă.* Informația Cluj, 10 ianuarie, 2008

Petreu, Marta: *Cornel Țăranu la Opera Româna* APOSTROF • anul XVIII, 2007, nr. 4 (203).

Robu, Răzvan: *Forța destinului, premiera Operei Naționale Cluj-Napoca.,* Art. Act Magazine. Nr.39, Octombrie 14, 2009.

Șorban, Elena Maria muzicolog: *Opera clujeană: premieră FORȚA DESTINULUI de Verdi – sau despre forța unei instituții artistice.* cIMeC– Institutul de Memorie Culturală, Cronia muzicală on-line, 13 octombrie. 2009.,

Stanciu, Alba Simina: *Don Giovanni. Opera ca performance teatral.* Tribuna.,nr.199, 16–31 decembrie, 2010.

Tatar, Florentina : *„Opera pentru cunosători.”* Monitorul de Cluj, 03/04/2007

Voiculescu, Dan: *Toamna muzicală.* Tribuna, 1965. IX. 23.

